ՈՒՐԲԱԹ—19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԹԻՎ—2724 — Ե.—Տ.—1—ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ—1880

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին	Կ. Պոլսոյ հար.	10	Մէջ.
» »	Գաւառաց »	12	»
վեցամսեայ	» Կ. Պոլսոյ »	5	»
» »	Գաւառաց »	6	»

Օտար երկիրներու » 21/2 Լիրա

Մասնաւոր տպագրի մէկ անգամի համար 3 դրուշ, երկու անգամի համար 2 դրուշ։ աւելի անգամներու համար դրամագլուխին կը լինի։

Մէջ մը մի թիւ 40 փարա արծաթի։

ՄԱՄՈՒՌ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱՀԱՊԱՇՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Գաւառ գնացած լրագրաց մասնաւոր ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս փոխարինակ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի։ Գրատիւռ Առնարքիւրք Ճուտակ մի թիւ 193։ Ներսէս խան։ Մասիսի գրատունը։

Ձանրու ծախքը չմարուած նամակ չընդունիր։

Զատուած նամակ, յոգատած ; եւ նամակներ տարիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամբողջ հասած հեռագիրներ

Բարլին 30 սեպտ.

Տէրութիւնաց նուէրներն Հոկտ. 4ին Բիթարոյի Բերլին պիտի երթան (աւելի դէպ ի հիւսիս, Ազրիական ծովուն մէջ,) որովհետեւ անոնք նուէրի ապահովութիւն կ'ունենան հովերուն դէմ, քան թէ ի Կրավզա, (Բարկուզա)։

Բէյրութ 30 սեպտ.

Հանդարտոյ երեսփոխանաց ժողովին մէջ, Պ. Շատաբոս հարցապնդուած մ'ըրաւ Գարասուդի թնդրոյն նկատմամբ։ Հարցուց Հանդարտական նախարարութեան թէ արդեօք պիտի աշխատի՞ որ սէրութիւնք Ալպանիացւոց դէմ բռնական միջոցներ ի գործ չդնեն ի նպաստ Գարասուդի, և կրնայ ապահովել թէ Հանդարտան ո՛և է զօրութիւն մը չպիտի մատնակցի բռնական միջոցներու ընդդէմ Ալպանիացւոց։

Լոնտրա 30 սեպտ.

Անդր. Բոնտ.	97	13/16
Ոսմ. »	9	5/8
Փոխ. 1865	10	1/8
» 1869	9	7/8
» 1871	70	
» 1872	17	1/4
» 1873	9	3/4
» 1877	83	
Պանք Օսմանի	9	3/4
Ռուս. փոխ. 73ի	89	
Եգիպտ. միացեալ	63	1/2
» արտօնաւոր	93	3/8
Տայրա Անիէ	71	
Փոխ. Ուշիլա	94	3/8

Փարիզ 30 սեպտ.

Օսմ. Բոնտ.		9.45
» Երկաթուղի		28.50
Պանք Օսմանի		497.50
Դպրոց »	500	120. 2 1/2
» »	500 Նոր	85.55

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Երզնկայի կառավարչութեան Ներքև Գուրուչայի դաւառակին Գայմակամանութիւնը՝ Կարզաւոյ Նահիէին Գայմակամ Սայիտ Էֆէնտին։

Երզնկայի կառավարչութեան Ներքև Օվաճըզի (Տէրսիմ) դաւառակին Գայմակամ անուանեցաւ՝ Գայմակամի փոխանորդ Թիմուր աղան։

Նախընթաց օրն, արտաքին գործոց խորհրդական Տատեան Վսեմ. Բարութիւն պէյ, յատկապէս պատրաստուած շոգենաւով մը Պէյրութէրէ գնաց, և դեսպանաց երիցագոյնին, այն է՝ Դերմանական դեսպան Վսեմ. Հայֆէլտ կոմսին հետ մասնաւոր տեսակցութիւն մ'ունենալով, քաղաքական կացութեան վրայ բանակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

Վաղը լրագրին, այս իրողութիւնը ծանուցանելու առթիւ, իւր կողմէն հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'աւելցնէ.

«Գոհութեամբ կը տեսնուի թէ Տատեան Վսեմ. Բարութիւն պէյ քաղաքական կնճռոտիկ խնդրոց բարւոք կարգադրութեան համար այս օրերս արտաքոյ կարգի ջանքեր կ'ընէ։»

Տուլչինեայի խնդրոյն վրայ Վաղը իւր այս առաւ թուով հետեւեալը կը հրատարակէ.

«Երեկ ծանուցեր էինք թէ Վեալի Բիզա փաշան յայտարարած է որ ինք Տուլչինեան յանձնելու համար հրաման ստացած չլինելով, Գարասուդցւոց դէմ պիտի պաշարանէ այդ քաղաքը։ Նոր տեղեկութեանց նայելով, Ն. Վսեմութիւնը չէ բաւեր թէ ինք Տուլչինեան զինաւոր պիտի պաշարանէ, այլ պարզապէս յայտներ է որ ինք Տուլչինեան յանձնելու հրաման չստացաւ։ Գարասուդցիներն իրենց պահանջքը պիտի ներկայացնեն։»

Քարիէ ա՛Օրիան լրագրին իւր երեկուան թուով հետեւեալ հեղինական հատուածը կը հրատարակէ նուէրային ցոյցին վրայ.

«Նուէրին ցոյցի դաղափարն ա-«մեն օր կարեւորութիւն ստանա-«նալու պատճառաւ, միացեալ նա-«ւախմբոց դրութիւնը դիւանագի-«տութեան մէջ արտաքոյ կարգի «կարողութիւն ունեցող մարդ մը «դնել հարկաւոր դատուած է։

«Հետեւաբար, կ'ըսուի թէ Սէյ-«մուր ծովագետին յանձնուի պիտի «անուանի Ֆիասքօ ծովագետը։»

(ՖԻԱՍՔՕ Լատին բառ մ'է, որ անյաջողութիւն կը նշանակէ, և նաւատական լեզուաց մէջ, անյաջող գործերուն համար Ֆիասքօ կըսուի։ Այս կէտն հասկնալէ յետոյ, Քարիէի հեղնութիւնը դիւրաւ կրնայ ըմբռնուիլ։)

Թէրճէմանը Հաղիգաթի լրագրին իւր այս առաւ թուով մոյրաքաղաքիս Գաղղիերէն լրագրերէն մի առ մի կը թարգմանէ Սովիրոյ Կեղրոնական Յանձնախմբին հեռագրերը, զորս մեք անցեալ շաբթու մէջ հրատարակեր էինք, և տակը սա դիտողութիւնը կ'աւելցնէ.

«Սովի համար հանգանակութիւն ընելու և օգնութիւն դրկելու դէմ ընելիք մը չունինք։ Բայց արդեօք ասոնցմէ՝ միայն Հա՞յք են, որ ասոնց վերաբերեալ հեռագրաց ամենուն ալ տակը Հայկական անուններն միայն կը տեսնուին։»

Թէրճէմանը Հաղիգաթի այս հարցումն ո՞ւմ կ'ուղղէ արդեօք։ ։ և ո՞վ պէտք է պատասխանէ յիշեալ լրագրոյն այս հարցման . . . ։

Հետեւեալ հեռագրերն Օսէատյի ճանապարհաւ առնուած Եւրոպական լրագրաց մէջ կը տեսնուին։

Փարիզ 25 սեպտ.

Դաղղիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Պարթէլէմի Սենթ-Իլէռ կղզեակն Դաղղիական դեսպանաց ուղղեալ շրջաբերականն, որ հրատարակեցաւ, յոյժ խաղաղասիրական մտօք խմբագրեալ է։

Փարիզ 25 սեպտ.

Դաղղիական նոր նախարարութիւնը Բակուզա գանուող դաղղիական նաւախմբին հրամանաբին տրուած հրահանգներն հաստատեց։

Կրօնական միաբանութեանց 10 օր պայմանաժամ պիտի տուի կառավարական արտօնութիւն ստանալու։

Աղէքսանդրիա 25 սեպտ.

Զինուոր մը քանի մ'անգամ Թըլիլին վրայ դնդակ արձակեց, առանց անոր կարեւոր դպչելու։

Պէրլին 26 սեպտ.

Պէրլինի մէջ յոյժ նշանաւոր ընդունելութիւն մը կը լինի Պ. Պարթէլէմի Սենթ-Իլէռի շրջաբերականին։

Պուքրէշ 26 սեպտ.

Պէրլինի մէջ ընդդիմութիւն կը լինի այն կարգադրութեան, որով Ռումանիոյ արդի իշխանին ազգականներէն մին՝ կարոլաս իշխանը՝ դահաժառանգ պիտի լինէր Ռումանիոյ իշխանութեան։

Մոխուսէի անօրէնութիւնն Գայսէրիէ շոգենաւն երեքշաբթի օր 400ի չափ ուխտաւոր տարաւ, որք Մէքքէ կ'երթան։

Մէկ ու կէս տարի առաջ, Վեհ. Սուլթանն Հրամանքներ էր որ Մարմարան մէջ վիճակագրական Դիւան մը հաստատուի, և Օսմանեան երկիրներէն օտար երկիր գնացող և անտի Թուրքիա եկող ամէն վաճառականաց ապրանաց տեսակը, քանակութիւնն ու անունցմէ առնուած մաքսաբաց-չափը վիճակագրական յատուկ ցուցակի մը մէջ նշանակուի, որով սէրութիւնաց ներքին ներքաղաքութեանց հարստութեանց բանակութիւնը ճշդիւ կարենայ գիտցուիլ։ Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Մարմարայն իրօք այսպիսի աշխատութիւն մը կատարեր է, և 1291 տարուց մաքսային վիճակագիրքը չիներ է, որ ի մօտոյ պիտի հրատարակուի ներքը։

Կ'ըսուի թէ արտաքին գործոց նախարարութիւնն որոշած է Օսմանեան տիրութիւններն ու գործերը աչքէ անցուցանելու պաշտօնով ազատներ դրկել Հելլենական սահմանագիծը։

Մէսէնճէր կ'ըսէ թէ՝ Օսմանեան կառավարութեան՝ սէրութեանց միացեալ նուէրատրին դէմ բռնած ընթացքն ալ եթէ իմասին ի նկատ առնուի, Հելլենական սահմանագիծը այս ազգէն դրկուիլը մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ստանայ։

Մարօքի (Մաղրեպ) Ափրիկեան երկրին Իսլամ Սուլթանը Վեհ. Սուլթանէն խնդրեց որ իրեն թնդանօթ մը դրկելու։ փոխարէն յայտնելով որ Բ. Դուռն ալ ներկայացուցիչ մը դրկէ ի Թանճա։ Թուրք լրագիրք կ'ըսեն թէ Վեհ. Սուլթանն հաճութիւնամբ ընդուներ է այս խնդիրը։ Թէրճէմանը Հաղիգէթ մեծնուանդ, որ բոլոր Իսլամ երկիրներուն միութիւնը կը փափաքի, մեծ ուրախութիւն կը ցուցնէ այս լուրին վրայ, զոր առաջին անգամ էլ-ճէզիրայ Արաբական լրագիրը տուած է։

Պոլսոյ եղեռնագործ տեսանը Տիկին Քռանֆիսան անուամբ Ռումանուհի մը մշանջենաւոր ուրբաթն դատապարտած էր՝ Տիկին Պուէն անուամբ Ֆրանսուհոյ մը դէմ դրպարտութիւն ըրած լինելուն համար։ Ռումանիոյ դեսպանատունն այս գատաստանին դէմ բողոքեց, և այժմ կը ծանուցուի թէ Բ. Դրան արտաքին գործոց նախարարութեան փոստաբաներն, որոց ներկայացեալ էր այդ բողոքագիրը, յայտարարեր են թէ Պոլսոյ եղեռնագործ տեսանին մահուան օրինաւոր չէ, ըստ որում այս տեսանը ձեւանհատութիւն չունէր երկու օտարազգուհւոյ միջեւ ծագած գատ մը կարգադրելու, և տակիոյ դատ, Ռումանական դեսպանատան թարգմանին բացակայութեան ժամանակ վճիռ տուած էր։

Բերա Գումպարաճը փողոցը գործեալ գրամանենդներու գործարան մ'երեւան հանուեցաւ։ Առանք ցորեկը կը շինեին և գիշերն հրապարակ կը հանէին կեղծ դրամները։

Անցեալ Երեքշաբթի Գալատիոյ փառահանդէս տուներէն միոյն պատուհանին փար մարդ մը նեռուեցաւ, որ ծանր կերպիւ վիրաւորուած լինելով, մեռնելու վիճակի մէջ է այժմ։ Այս սոսկալի շարժառիթը սիրային նախանձ է եղեր։ Տան տիկինը բռնուեցաւ ու բռնաբարուեցաւ։

Բերայի ստիկանութիւնն այս միջոցս խիստ անօրէնութիւններ ի գործ կը դնէ փառահանդէս տուներու դէմ, և մանաւանդ վարիսէ Զէշմէսիի կողմը, մեռելոց խրդրանօք, անուանակ կիներու մարդերու ձեռնարկ մը կ'ընեն։

Այսօր Գալատիոյ մէջ քառակուսաձեւ Թուրք ճէրէպի մը գերդաստանէն 20 ոսկի կորզելով փախան։ Սովորական բան մ'է այս։ բայց հետաքրքրական է ըսել թէ՝ Թուրք ճէրէպն՝ իբրեւ քառակուսի ստականոց բռնել տուեր է Մ. Կիւպանի երեւելի վաճառականին որդին, որ ան միջոցին նոյն տեղէն կ'անցնէր։ Ոստիկանք իրօք ձերբակալեր են զայն, թէ և տարակոյս չկայ թէ քիչ մը վերջը թող տալ պարտաւորուած են։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սիրատարէն օգոստոս 28 թուով մեր ազգայ թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ Սոյ Վեհաշնորհ Ս. Կամենիկան օգոստոս 9ին Սիրատիա հասեր է, և մեծ հանդիսիւ և պատուով ընդունուելով, Ս. Նշանի վանքն իջեր, և վսեմ կուսակալին, Ազգային հիւպատոսին, կուսակրական ամէն դասու պաշտօնէից, թուրք մեծամեծաց, ազգային ժողովականաց և երեւելեաց այցելութիւններն ընդուներ է։

Օգոստոս 13ին Ն. Վեհաշնորհ Սրբազնութիւնը տեղւոյն քաղաքական և կրօնական ժողովականաց ուղեկցութեամբ փոխադարձ այցելութիւն տուեր է Վսեմ. կուսակալին և արժանաւոր պատուով մեծարուեր է։

Օգոստ. 17ին, Վերափոխման տօնին օրը մեծ հանդիսաւոր պատարագեր է Մայր եկեղեցւոյն մէջ և "Ազգային վառ և հրահանդիչ" քարոզ մը խօսելով յուզեր է ժողովուրդն սիրան, և շատեր յաւատաց շարժեր են։

Օգոստ. 18ին Յունաց և Կաթոլիկ հայոց առաջնորդներուն այցելութեան գնացեր է, որք եկեղեցական երդերով դիմաւորեր և արժանավայել մեծարանօք ընդուներ են Նարին Սրբազնութիւն։ Նրմանապէս Անդրկովկասեան հիւպատոսարանն այցելութիւն տուեր է, ուր՝ ի բացակայութեան Պ. Ուիլսնի՝ Մարաշու դեր-Հիւպատոս Պ. Զէրմոյան կը տեղակալէ։

Ն. Սրբազնութիւնը տեղւոյն բոլոր ազգային վարժարանաց մէջ յայց գնացեր, և ուսումնասիրական ու քաջալերական ազգու յորդորներ խօսեր է աշակերտաց։

Վերջապէս, Ս. Կամենիկոսը 18 օր Սիրատիա կենալէ յետոյ, ուր քաղաքին նշանաւոր ազգայինք մեծամեծ կոչունքներով պատուեր են Ն. Սրբազնութիւնը, օգոստոս 27ին առաւօտուն մեկներ է 'ի Կեսարիա։

400 հեծեալ և 5000ի չափ հետեւակ ազգայինք մինչև Ալիս գետ. ամէն եղերքն ուղեկից եղեր են Ն. Սրբազնութիւնն։ և Հան հրաժեշտի ճառեր խօսուեր և երգեր երգուեր են։

Ս կամենիկոսին այս այցելութիւնն և ասուած յորդորներն ուխտաւորները խիստ եռանդոտ ազդեցութիւն մ'ունեցեր են Սիրատոյ Հայ ժողովրդեան վրայ։

Բնդ բարեբերի ծանրոյ լրագրին իւր պաշտօնական մասին մէջ Ռուսաց Ալէքսանդր կայսեր առ կամն Մեծապէլ Լորիս Մելիքեանց զօրավարին ուղղած պատասխանաբանական հրովարտակը կը հրատարակէ, որով Ն. Կ. վեհափառութիւնն իւր յատուկ գոհութիւնն ու շնորհակալութիւնն յայտնելով, Ս. Անդրեասի բարձր պատուանշանը կը նուիրէ նմա։ արտաքոյ կարգի պատարագ մը, որուն արժանի եղած է Հայազգի զօրավարն իւր մեծ հանճարովն և մատուցած ամենակարեւոր ծառայութեամբ։

Ահաւասիկ յիշեալ կայսերական հրամարակին թարգմանութիւնը։

«Կոմս Միքայել Թորիխլովիչ Լորիս Մելիքեանց։

«Վերջին տարիներուն ցաւալի անցքերն, որք կարգ մ'ոճրագործական փորձերով երեւան եկան ամէն տեղ, հարկադրած էին զիս Գերագոյն Կարգադիր Յանձնաժողով մը ստեղծել Ձեր վերատեսչութեան ներքեւ, և արտաքոյ կարգի փոքոր իշխանութիւններ տալ Ձեզ՝ յեղափոխական ծառայութեան դէմ մարտնչելու համար, որ բռնութեանց դիմելով՝ մեր սիրելի հայրենեաց խաղաղութիւնը վրդովել փորձեց։ Ձեր երկար և գերազանց ծառայութիւնները Կովկասու մէջ, որ վերջին պատերազմին մէջ Ձեր փառաւոր գործակցութեամբ պատկեցան, այն խոհական և ազնիւ միութիւնն, զոր ի գործ դրիք վայելչի եղերքը տիրող հանգստարար հիւանդութեան միջոցին, ինչպէս նաև Խարքովի առժամանակեայ կուսակալ եղած ժամանակներդ, զիս համոզած էին թէ նոյն հմտութեամբ, նոյն փութով և նոյն ազնուութեամբ պիտի կատարէիք այն նոր և դժուարին պաշտօնը, զոր իմ յատուկ վստահութիւնս յանձնած էր Ձեզ։

Արդիւնքն ամենայն մասամբ պատասխանեց իմ ակնկալութեան։ Խուժադարաց յանդգնութեան երեւոյն յաւելեալ ընկերութիւնն հանդարտելու և անդորրելու համար Ձեզ ցոյց տուած ճանրաս խնայողութեամբ և յարատեւութեամբ հետեւելով, այնպիսի գեղեցիկ արդիւնք ձեռք բերիք, որ հնարաւոր եղաւ՝ եթէ ոչ բոլորովին ջնջել, գոնէ մեծապէս թուլցնել այն արտաքսոր միջոցներն, որք առժամանակապէս ձեռք առնուած էին. և այժմէն իսկ Ռուսիա կրնայ վերսին իւր խաղաղ զարգացման ճանրուն հետեւիլ անդորրութեամբ։

Ձեր մատուցած ծառայութեանց բարձր արժէքը գնահատելով, յատուկ բերկրութեամբ և շնորհակալութեամբ կը նուիրեմ Ձեզ Ս. Անդրեասի կարգն, որոյ նշանները կը դրկեմ Ձեզ այն հրամարակիս հետ, և մեծամ յուսուեան (կայսրն իւր ձեռաք գրած է) Ձերդ անձկաւէտ, որ սիրէ զՁեզ անկեղծաբար և շնորհապարտ է Ձեզ

Լիվատիա ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

30 օգոստ. 1880

ՎՐԻՊԱԿ

Մեր այս առաւ թուոյն մի քանի օրինակներուն մէջ, երկրորդ երեսը հրատարակուած Ազգային յօդուածին առաջին հատուածներուն մէջ, «անցեալ շաբթու մէջ նէ էրէկ» ըսուած է, փոխանակ նէ էրէկի ըսուելու։

ԳԱՂԱՓԱԿԱՆ

Եւրոպական ներդաշնակութիւնը իւր անզօրութեան նոր ապացոյց մը տուաւ։ Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ հռչակաւոր նաւային ցոյցը տասն աւուր չափ եւս մնացած է, ո՛չ գիտէ եթէ տեսահման կերպիւ չյեռաձգի կամ նաւերէն տանք չմեկնին։ Այս յեռաձգման պատճառ կը ցուցուի թէ Գարատագի իշխանը չհաճիր եղեր նաւային ցոյցին օգնել և Ֆուլչիեռն զբաւելու համար զօրք ղրկել, առարկելով թէ Եւրոպոյ պարտքն է զայն առնուլ և իրեն յանձնել։ Երկրորդ պատճառի մը վրայ կը խօսուի նաեւ։ Կ'ըսուի թէ Աւստրիա Բ. Դրան և Գարատագի միջեւ համաձայնութիւն հաստատելու համար կը միջնորդէ։

Եւրոպական ներդաշնակութիւնը ծպտու առարկայ կը լինի, և Փարիզի Ֆիկարօ լրագիրը զայն իւր ամենէն սուր երգիծական նեսերով կը հեղնէ։ Թուրքերն հազար անդամ առաւել գիւանագէտ են, կ'ըսէ, քան վեհամտդին բոլոր դիւանագէտները, քանզի կը դուշակեն թէ վեց տերութեանց միջեւ միաբանութիւն կարելի չէ. թէ վերջապէս անոնց միջեւ դժուութիւն մը պիտի ծագի և զիրար պիտի ուտեն։ Այս միջադայն խնճոյքը ժամանակիս ամենէն հեռաբրբրական տեսարանը պիտի լինի. բայց առ այժմ փարիզի զաւեշտական մեծ թերթը նաւային ցոյցը կատարեալ կատակերգութեան մը նմանցնելու չվարանիր, որոյ մէջ նախ դերասանները բեմն ելնելու համար բաւական ժամանակ խորհելէ յետոյ վերջապէս կը հաւանին ելնել, բայց ի՞նչպէս. նաւեր կը ղրկեն միայն ցոյց մ'ընելու համար, և իրենց համաձայնութիւնը կը կայանայ ցամաքը զօրք չհանելու մէջ։ Ամրակոծութիւն մը պիտի ընեն եղեր նաեւ, և իրենց ընթացից հետեւանքն երեք տեսակ կրնայ լինել։ կա՛մ Ալպանիացիք նաւատորմը տանելով անմիջապէս գիջում կ'ընեն, և նաւային տոպրեանները դանք ազատելով իրենց տեղը կը դառնան դիւրին յաղթանակ մը մատակելով, կա՛մ Ֆուլչիեռոյ կը դիմադրէ, և այն ժամանակ ռմբակոծութեան կը պարտաւորին առանց յամաքը զօրք հանելու, և կը մեկնին առանց խնդիրը լուծելու։ Վերջապէս երրորդ հաւանականութիւն. Ալպանիացիք կը հաճին յանձնել զՖուլչիեռոյ միացեալ նաւատորմը տեսնելով, բայց երբ նա մեկնի՝ չեն յանձներ. ուստի նաւատորմը կը պարտաւորի Ռակուզա երթեւեկել այս խնդրոյն լուծման համար։ Ահաւասիկ այս է՝ ըստ Ֆիկարոյի նաւային ցոյցին վախճանը. Թուրքերը կը յաջողին զեւրոպա ծիծաղելի ընելու, մինչդեռ իրենց ներկիրները կ'առնուէր և կ'ըսուէր թէ պէտք է նաեւ ձեր պարտքը վճարէք։

Անգլիական թերթ մը՝ Պ. Կլատսթոնի և իւր ընկերակցաց նախարարական խորհրդոյ զաւեշտական տեսնադրութիւնը կ'ընեն. Պ. Կլատսթոն դիւանը կը բանայ Բեղրըսպուրկի Անգլիական դեսպանէն եկած թղթակցութիւնը ներկայելով, ուր ծանուցած է թէ Ռուսիոյ կայսրը զեւրոպա ծպտելի չընելու համար կ'առաջարկէ Ալպանիացիները զոսել։ Վիճաբանութիւն կը բացուի. Լորտ Հարթինկթոն, Լորտ Կրանվիլ ևայլն չեն հաւանիր այս առաջարկութեան, վասն զի Անգլիոյ ժողովուրդը չուզեր զարձեալ Ռուսիոյ. Պ. Պրայթ Ալպանիացիները ռմբակոծելու զատատարին դէմ կը բողոքէ, քանզի անոնք Անգլիոյ դէմ յարձակում մը չեն ըրած։ Հուսկ ուրեմն ռմբակոծութիւնը մեծամասնութեամբ կ'ընդունուի, Պ. Կլատսթոնի գնդմամբ, որ կ'ըսէ թէ պէտք է Անգլիա Արեւելքի մէջ Ռուսիոյ հետ ձեռք ձեռքի տայ քաղաքակրթութիւնը տարածելու համար։

Լրագրաց ոմանց այս քննադատութիւնները կը ցուցնեն հասարակաց կարծեաց և տէրութեանց մէջ եղած անհամաձայնութիւնները նաւային ցոյցին նկատմամբ։ Եւրոպա ծաղրելի կը լինի, բայց նոյն իսկ այս վիճակիս մէջ կրնայ մեծ վտանգ մը կենալ. Եւրոպա ամեն տեսակ չափաւորութիւն կը ցուցնէ և ամեն յապաղում և պայմանաժամ կուտայ, մինչև անդամ ինքզինք ծպտու ենթակայ կ'ընէ, բայց նոյն իրը դարձեալ չուզեր. այն ժամանակ կարելի է նաև վերջին փասին՝ այն է թնդանօթի դիմել, և կատակերգութիւնը կրնայ եղերգութեամբ վերջանալ։ Բայց առ այժմ ամենայն լեզ ենթադրութիւն է, բաւական է որ նաւային ցոյցն յետաձգուած է, և պատճառ մը չկայ անմիջական հրկիզութեան մը։ Նոյն իսկ այն վայրկենին երբ շաւերը կը կարծէին թէ նաւատորմը Ֆուլչիեռոյի առջև հասած և ցոյցի սկսած է, ահաւասիկ կը յետաձգի։ Ինչպէս սիրած չէինք, նաւային ասպետք իրարու ճաշեր և պարահանդէսներ կուտան. Աւստրիոյի նաւային ոպայք իրենց մի նաւին մէջ միւս տերութեանց ըսպաներուն ճաշ և պարահանդէս տուին՝ ի նշան հիւրասիրութեան։ Հարկաւ պարելը նախամեծար է քան ռմբակոծել։

Այս դարձուածները չէին կրնար Ալպանիացիները վհատեցնել, որք բնաւ որ և է զիջում ընելու չեն հաւանիր։ Վէրի Բիզա վաշան Շքոտրայի մէջ Եւրոպական հիւպատոսաց յայտարարեց թէ ինք Բ. Դրնէն հրահանգ ը'դուռնած չէ Ֆուլչիեռոն յանձնելու, և չկրնար բան մ'ընել։ Յաղթանակն առ այժմ Ալպանիացւոց կողմն է ուրեմն։ Հելլենական խնդիրը կը մնայ։ և Հայաբնակ դաւառաց բարենորոգմանց գործն առ այժմ կը մնայ ուր որ է։ Տէրութեանց դեսպաններուն վերջին ծանուցագիրն այս խնդրոյ վրայ Եւրոպական թերթերէ ոմանց գոհացուցիչ չ'երեւիր, քանզի խնդիրը լուծող առաջարկ մը չ'պարունակեր բնաւ, և մեր Թուրք պաշտօնակիցները կը ծանուցանեն թէ Բ. Դուռը Սայնա և Պէյքրը փաշաներուն տեղեկագրերն մէջ պարունակեալ առաջարկները կամ անոնց մի մասը պիտի գործադրէ, ժամանակ պիտի կազմուի եղեր և այլն։ Բայց ո՞ւր է այն հռչակաւոր և նշանաւոր տեղեկագիրն որ թմբուկներով ծանուցուեցաւ բայց չ'հրատարակեցաւ, և մի թէ Անգլիական կապոյտ Տետրակին հրատարակութեամ՞ն սպասելու է նորա պատճէնը տեսնելու համար. թէ և, ինչպէս յայտնի է, խնդրոյն արդի պարզ վիճակին մէջ այդ նոր տեղեկագրին մասնաւոր կարեւորութիւն մը չկրնար տալուլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կարինէն սեպտ. 6/18 թուով մեզ գրուած նամակ մը, յորմէ այլ և այլ հատուածներ հրատարակեցինք լրագրոյս նախընթաց աւուր թուով, կարեւոր լուր մը կուտար։ Կը ծանուցանէր թէ Կարնոյ մէջ գտնուած չորս Ընկերութիւնք, այսինքն՝ Վարդանանց, Դպրաց, Ուսումնասիրաց և Ընթերցասիրաց ընկերութիւնները, Դեր. Աւետիսեանի հոգ խորհրդոյ հետեւելով, իրարու հետ միաբանեցան և Բարձր-Հայոց Ընկերութիւն մ'եղան, նպատակ ունենալով՝ մէկ կողմէն՝ ազգային դաստիարակութիւն և յառաջդիմութիւն, և միւս կողմէն, խնայողական Արկղի (Էմնկյէթ Սանդուղը, Քէս ա'էբարնեը) գրութիւնը։ Քիչ մը վարը կը ծանուցուէր նաև թէ Կարինէն մի ժամ հեռի կան առնուն Հայկական մեծ աւանին մէջ, Վահանեան ընկերութիւնը վերատին նորոգուեցաւ՝ տեղական դաստիարակութեան նպատակը։

Տակաւին անցեալ շաբթու մէջ կը գրէինք. "Այժ տարու է այն շարժումներուն, որք Նոր կեանք մը կը "խոստանան Հայաստանի։ Այս շարժումները՝ տակաւ են առ այժմ, բայց "ո՞ր բան զարաւոր եղած է ի սկզբան։" բանս բնական է ուրեմն որ մեծապէս ուրախ լինինք կարդնէն տրուած այս լուրերէն, որք նպաստաւոր բացատրութիւն մ'են մեր անցեալ շաբթան յոդուածին, յորում ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ վրայ կը գրէինք։

Շիտակը խօսելով, մեք այդ Վարդանանց, Դպրաց, Ուսումնասիրաց, Ընթերցասիրաց և Վահանեան կոչուած Ընկերութիւններուն անցեալին վրայ տեղեկութիւն չունիմք, թէեւ այդ նկատմամբ անշշան նորանոր տեղեկութիւններ պիտի ստանամք կարդնէն։ Գիտեմք սակայն թէ Բարձր—Հայոց մայրաքաղաքին մէջ ալ Հայկական երիտասարդութիւն մը կայ, որ այլ և այլ միջոցներով, տեղական յառաջդիմութեան գործին կ'զբաղի, և անեսարակոյս, վերոյիշեալ Ընկերութիւններն ալ այդ միջոցներէն մին էին։

Կարնոյ չորս Ընկերութեանց միացումը նշան մ'է գոգոփարաց յառաջդիմութեան, որ իւր սկիզբն ունեցաւ նոյն իսկ Կ. Պոլսոյ մէջ, և իրրեւ այն՝ համակրութեամբ պիտի նկատուի ամեն յառաջդիմասէր ազգայիններէ։ Հայաստանի մէջ ալ, անմիութեան այդ պատմական երկրին մէջ, հասկցուիլ կ'սկսի վերջապէս՝ թէ Միութիւնը զօրութիւն է։ Միաբանութեամբ աշխատիլ կ'ուզուի Ազգային նպատակին համար, որ մի լինել պէտք է, և մի է։ Այլ և այլ ուղղութեամբք ընթացող զօրութիւնները միաւորել կ'ուզուի, որպէս զի, մի և նոյն ուղղութեան մէջ մնալով, աւելի հզօրապէս գործեն, և համեմատաբար, աւելի իրական արդիւնքներ արտադրեն։ Վերջապէս, միացնելով չորս Ընկերութիւններն, որք մինչեւ ցարդ առանձին կը գործէին, յայտարարել կ'ուզուի որ կարնոյ երիտասարդութիւնը կ'զգայ թէ նոր Դարաղլուխ մը կ'սկսի Հայաստանի մէջ, և ասոր համար, նոր ուղղութիւնով և նոր անունով մը գործի կը ձեռնարկուի։

Հետեւաբար, Կարնոյ Դեր. Առաջնորդին նախաձեռնութիւնն, որ յառաջդիմասէր և հայրենասէր երիտասարդութեան մը վրայ անմիջական ազդեցութիւն ունեցած և յաջողութեամբ պսակուած է, արժանի է հրապարակային գովեստից։ Ազգը իրաւամբ կը յուսար թէ Դեր. Օրմանեան՝ Հայաստանի կարեւորագոյն քաղաքին մէջ յառաջդիմական բոլոր տարերաց նոր ոյժ տարով, Հայրենեաց այդ կարեւոր մասին աւելի պայծառ ապագայ մը պատրաստելու պիտի աշխատի. և ամեն ինչ, որ այս յոյսին իրականութիւն տալու կը ձգտի, բնականաբար գոհութեամբ կը նկատուի Կ. Պոլսոյ մէջ, և այն ամեն կեդրոններն, ուր Հայ սրտեր կը տրոփեն։ Փայլուն սկզբնաւորութիւն մը, սակայն, համեմատաբար յոյժ դիւրին է։ Ասոր համար է որ մեր կարնեցի ազգայնոյ, և նոյնա ազգասէր Հովուին ուշադրութիւնը կ'ուզեմք հրաւիրել սա կէտին վրայ թէ, օգուտ աւելի վնաս ծագած պիտի լինի՝ եթէ արդի յուսատու սկզբնաւորութիւնք իրենց բաղմաթիւ նախորդաց բաղդը միայն ունենան. թէ, հետեւաբար, ամեն հոգածութիւն պէտք է նուիրեն, որպէս զի ձեռք դարնուած ամեն օգտակար գործ, — Ընկերութեանց միացումն, Դպրոցաց միացումն, կրթական նոր կարգադրութիւնք և ծրագիրք, նոր Մարմնոյ կազմութիւն, Ազգային տրոյ սահմանում, եւայլն, — բոլոր ասոնք, լուրջ հիմանց վրայ հաստատուած լինին, և միջոցներ ձեռք առնուին ապագային մէջ ալ ցուցնելու այն անձնուէր և հայրենասէր ոգին, որ առաջին փայլեանի եռանդեամբ, գիւրաւ կրնար ի յայտ գալ, բայց յետոյ մարիլ՝ յարդի բոցի նման։ Լաւ սկզբնաւորութիւնք դովելի են և գեղեցիկ, բայց յարատեւութիւնն է միակ օգտակարն, և այդ է որ, գժբաղդաբար, կը պակսի մեր ամեն ձեռնարկութեանց մէջ։ Յուսով եմք սակայն թէ Կարնոյ մէջ այ չպակսիր։ Այս յոյսը կարծեմք դիւրաւ իրականութիւն կը դանէ, եթէ կարնոյ Հայ ժողովուրդը չարունակէ նոյն փառահութիւնն ունենալ իւր Հովուին վրայ, նոյն ազգասիրութիւնն ընծայել նմա, և նոյն գիւրապատուութիւնն ալ՝ նոյն անձնուէր հոգածութիւնն ունենալ իւր խնամոյ յանձնուած թանկագին շահուց համար,— Հայաստանի ապագային համար։

Կարնոյ Ազգային Ընկերութեանց միացման վրայ առ այժմ մեր ձեռքը պարզ լուր մը միայն կայ, և գոհ ծին մանրամասնութեանց վրայ տեղեկութիւնք դեռ կը պակսին մեզ։ Բայց նորակազմ ընկերութեան կամ միութեան ծրագրին վրայ կարեւոր բան մը կ'խմանամք մեզ հաղորդուած լուրէն. և յիրաւի, կը ծանուցուի մեզ թէ Բարձր Հայոց Ընկերութիւնն երկու որոշ նպատակ ունի. մին՝ տեղական կրթութեան ըզբաղիլ, և միւսը՝ խնայողական Արկղ Դրութեան հաստատել։

Յարիւ մ'ի վեր է որ լրագրոյս մէջ կը ջատագովեմք այս վերջին գաղափարն, այսինքն՝ Հայ գիւղացւոց օգնութեան հասնելու համար, խնայողութեան և փոխատուութեան անուսկ մը հաստատելու գաղափարը։ Մինչեւ ցարդ կարծեմք բաւական ցուցուցինք այդպիսի հաստատութեան մը՝ 1. Կարեւորութիւնը. 2. Կարելիութիւնն. և 3. Անհրաժեշտ և անմիջական պէտքը։ Յոռետական ընդարձակ աշխատութիւն մ'ալ սկսեր էինք, զոր թէեւ տակաւին չաւարտեցինք, բայց արդէն քանիցս առիթ ունեցանք քննել այն ճիւղն որ այդ տնտեսական հաստատութեան կը վերաբերի։ Եմէ կարնոյ ազգայինք ալ այնպէս ըմբռնած են այս գործն, որպէս մեք կ'ըմբռնեմք, և որպէս բացատրեցինք Մասիսի մէջ, մեզ տրուած լուրը թէ Բարձր Հայոց Ընկերութիւնը խնայողական արկղ մը հաստատելու պիտի աշխատի, անշուշտ մեծ գոհութեան արժանի է Հայաստանի տնտեսական ապագային տեսակետով։

Եւ իրօք, ինչպէս քանիցս նշանակած եմք, Հայաստանի Հայ ժողովրդոյ վիճակը լրջօրէն ի նկատառած չեմք լինիր, եթէ լոկ ուսումնական մասն հոգամք։ Հայ ալ պէտք է ըսինք, և թէպէտ ուսումը մինչեւ ատիճան մը հայ կուտայ մարդուն, բայց մինչև ատիճան մը տրուած հայով փոր չկըշտանար։ Ուղղակի միջոցներ ալ պէտք են Հայաստանի Հայուն, մանաւանդ Հայ գիւղացւոյն, տնտեսական վիճակին բարւոքման համար, և եթէ կարնոյ միացեալ Ընկերութիւնն այս կէտն իրօք նկատողութեան կ'առնու այդ խնայողական Արկղ հաստատութեամբ, կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթեմք իրեն, և մեր կարնեցի ազգայնոյ վրայ պարաք կը դնեմք որ իրենց կրցած ամեն օգնութիւնն ընեն այդ գաղափարին լիովին իրացման համար։

Կարնոյ Ազգային Ընկերութեանց վրայ այս քաջալերական տողերը գոհութեամբ գրած ժամանակ, չեմք կրնար չյիշել թէ Հայաստանի ուրիշ կարեւոր քաղաքաց մէջ ալ բազմաթիւ Ընկերութիւններ ունիմք, որք, (եթէ չափազանց բաւական չեմք) իրենց գանուած տեղերուն մէջ յառաջդիմութեան մէկ մէկ վառարաններ են։ Կը փափաքէինք ասոնց վրայ ալ նոր բաներ լսել, և մանաւանդ՝ անոնց նորանոր յառաջդիմութիւններն արձանագրել։ Կը փափաքէինք լաւ բաներ գրել նաև Վանայ, Սեբաստիոյ, Քարբերդի, Երզնկայի, Մըշոյ, Բաղէշի և Տիարպէքիրի նոր սերնդեան գործոց վրայ։ Ժամանակ է որ Հայաստանի երիտասարդութիւնն դադրայ իւր պաշտօնեն բոլոր ընդարձակութիւնն։ և զինք շրջապատող դժուարութիւններէ առանց վհատելու, առաւել եւս այժ և ոգի առնու ապառնացող վտանգայ առջեւ։ Այո՛, քանի որ մեր մտաւոր և նիւթական արդի վիճակը չարունակէ, սարսափելի վերատեղներ կ'սպառնան մեզ, մանաւանդ ի Հայրենիս։ Ո՛չ եւս ժամանակ է զանոնք ծածկելու, և եթէ (իրական կամ դիպուածական) Թուրքմէ՝ կարծեցեալ վտանգաց դէմ իւր հայրենակիցներն յարմնութիւն հըրաւիրելէ, և զօրաւորապէս հրաւիրելէ, չվարշիր, ո՞ր չափ աւելի գոհ պարտաւոր եմք դէպ սպառնացող էական վտանգաց դէմ պատրաստուելու։ Թերճեմանը Հաղիգաթի Փուրգը կարծես թէ ազգասէր Հայ մ'է, որ կը պօռայ իւր ազգակցաց։ —"Ե-"թէ հիմա չարմնամք, ե՞րբ պի-"տի արմնամք։ Գերեզմանի՞ն մէջ։ "Մեր թշնամիք զմեզ թմրութեան "քունի մէջ տեսնել կը փափաքին։ "Զկատարեմք անոնց փափաքը։ "Միանամք և գործեմք։ Երանի՞ "թէ միութիւններ կազմեինք և "անմիջապէս գործի սկսէինք։ Այո՛, "գործեմք, մեր ապագային համար "գործեմք, որ ապագայէն է, "մեր գոյութեան համար գործեմք, "որ վտանգի մէջ է։ Ամեն ոք կ'աշ-"խատի, և մեզ դէմ կ'աշխատի, "իսկ միայն մեք անգործ և ան-"փոյթ կը կենամք։ Արթնա՞մք, "օտարին վրայ յոյս չդնեմք, և "մեր փրկութիւնը մեր ձեռօք ըս-"տանամք։ . . . ,,

Պէտք չունիմք քննելու թէ Փուրգն ի՞նչ նպատակաւ գրած էր այս խօսքերը։ բայց չեմք վարանիր պնդել թէ, ազնուագոյն տեսակէտով մը, Փուրգին այդ խօսքերը ճիշդ մեր արդի ազգային վիճակին կըրնան յարմարիլ, և նշանաբան լինել մեր ամենուս։ Այդ խօսքերը նշանաբան կրնան լինել նաև Հայաստանի Հայ Երիտասարդութեան՝ իւր այն ջանից մէջ, զորս կ'ընէ, կամ փափաքելի է որ ընէր, Հայրենեաց նիւթական և բարոյական ապագայն ապահովելու համար։ Բ.

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

. . . խմբագիր.

Սրմաշի փանուց փանահայը Գերխորէն եպիսկոպոս Աշրգեան բաւական տանեն ի մեր Մասիսի մէջ երկրագործական յօդուածներ կը հրատարակէ, որոց վրայ կուգանք մեր թուիքը յայտնել։

Մասեաց 2709 թուոյն մէջ «Եւրոպա ուսանող զրկե՞լը թէ ուսուցիչ բերելն է յայտնելի» խորագրով յօդուածին մէջ Եւրոպոյ ագարակները գործածուած մեքենաներուն վրայ խօսելէ վերջ, որք մարդուն և անասունին աշխատութիւնները հրաշալի կերպով կը դիւրացնեն և որոց մեր երկրիս մէջ գործածուելու համար երկրագործ ժողովրդին լինք իւր աչքը իւր երկրին մէջ մինչև որ չտեսնէ՝ նոցա օգտակարութեանը չի կարենալ համոզուելը մէջ բերելէ զկնի՝ այսպէս կը վերջացնէ իւր յօդուածն։ «Ուստի աւելի լաւ է հոս այս երկրին մէջ վարժարան բանալ, քան թէ աշակերտներ զրկել, որովհետև մանաւանդ թէ արդէն այս երկրին մէջ՝ ինչպէս ըսինք՝ բաւական ուսեալներ կան և հետզհետէ վերագարձողներ կ'ըլլան։ Եթէ միայն ուսեալներ ունենալը բաւական յառաջադիմութիւն պիտի սեպենք առանց անոնց ձեռքէն հոգ տանելու, մեծ սխալ է։ Զօրայեանի ըսածին պէս՝ պիտանի—անպիտանիներ շատանալէն օգուտ չհետեւիլէն զատ մեծ և ամենայն վնասներ ալ կը հետեւին։»

Սրբազանն այսպէս կ'ըսէ Մասեաց 2662 թուոյն մէջ։

«Ինչպէս ամէն հարստութիւն հողէն կ'սկսի, ամէն մարդկային կրթական յառաջադիմութիւն ալ հողագործէն կ'սկսի։ Երբ սա իւր արուեստին մէջ իւր արուեստին համար իւր արուեստովը չ'դատարակուիր, թուղթ գրիչ այնչափ դէշ կ'երեւին իւր աչքին, որչափ չեն իւր արտին վուշերն, հետեւապէս թէ՝ անպէտ պիտի մնայ մարդկային հարկաւոր վայելմանց և թէ՝ անօթի։ բաղմութիւն մ'ալ, որ կոչում ունի բոլոր մարդկային ընկերութիւնը սնուցանելու, երբ որ իւր ոգիութեանը պատճառաւ ընկերութեան վրայ կը ծանրանայ, անշուշտ կործանում մ'կուգայ այն ընկերութեան։»

Դարձեալ Մասիսի 2661 թուոյն մէջ.

«Ժողովուրդ մը մինչև որ կըրթուի թեան և հոգագործութեան՝ փարժարանով աւանդուիլը չ'տեսնէ, մինչև որ գործնական բաղդատութեամբ յայտնի չը տեսնէ թէ ուսմունքը իւր տնտեսական և երկրագործական վիճակին վրայ ո՛ր աստիճան կրնայ ազդել, անհնար է որ ուսանող և կրթութեան սէրն ունենայ։»

Կարդանք Մասիսի 2610 թիւը.

«Եթէ երկրագործութեան պէս բազմաշատ դիտական արուեստ մը ուսմանին և ազգային ձեռքը պիտի մնայ, ոչ միայն չպիտի յառաջադիմէ հարստութիւնը և հեռանայ մարդասիրելուց բարեկեցութիւնը, այլ հեղգեռեռ խաչագնալով և վատթարանալով նոյն իսկ երկրագործին անգամ անասնելի ազգաստութեան պատճառ պիտի դառնայ։ Հոգագործներն ընդհանրապէս ո՛չ հողոյն ընութիւնը կը ճանչնին, ոչ անէկ յառաջ դալիք հարստութեան միջոցը, ոչ իւրեանց աշխատութեան և փոխարէն քաղած արդիւնքին բնական կշիռը դիտեն չափել։ ոչ ալ երկրագործութեան համար երբև դրամագլուխ ձեռք առած անասնոյն վիճակն ու փոխճանը կրնան ամուսել։ կը վարեն կըցանեն, ինչ որ առնուն՝ Աստուած տուաւ կոչեցաւ գալ կ'ըսեն, աւելին բնաւ հոգ չեն տանիր։»

Դարձեալ նոյն յօդուածին մէջ.

«Աւելի լաւ է դիւղացի Հայոց ուսուցանել թէ ի՞նչպէս կը ցանուի ցորեանը, ի՞նչպէս կը մշակուի մարդը, ինչպէս կը դարմանուի կովը ձին և ասոնց ճագարը, քան ուսուցանել թէ ո՞վ յաղթեցաւ Հռոմկլայի, ո՞ր չարչի կայ Մինչերիբանը, կամ ո՞ր լեռը ամենէն բարձրը է կամ ցած եւ։ Բրիտանական վարդապետութեան և Հայոց պատմութեան հաւատար պարտաւորիչ պէտք է լինի ուսանիլը թէ հողագործը իւր հողոյն վրայ ցանելիք սերմերուն ի՞նչ կարգ պէտք է բռնեալ, արմատի բոյսերն ո՞ր չափ մեծ հարստութիւն կը բերեն և ի՞նչպէս միջոց են աւելի արմատք բերել առալու հողոյն, պտուղի ծառերն ի՞նչպէս մշակուելու են, անուցանելիք անասնոյ կերակրոյն չափն. և տեսակն ի՞նչ պէտք է լինի, ի՞նչպէս անասնոյ կերակրոյն չափն. և տեսակն ի՞նչ պէտք է լինի, ի՞նչպէս կրնան պահուիլ հիւանդութենէ, կամ երբ որ հիւանդանան ի՞նչպէս կրնան խնամուիլ։»

Շարունակե՛նք մեր ընթերցումը մի և նոյն թուոյնմէջ.

«Վանքերն՝ որ ամէն հայաբնակ դաւառներու մէջ կը դտնուին, ընդարձակ հարուստ և բարեբեր հողերով, պէտք է երկրագործական վարժոյի փոխել և դաւառին ուսուցիչներն այն վարժոյներէն հանել։ Այս ազգային հաստատութիւններն ալ երբ այս փոխճանին համար չպիտի դործածուին՝ բան մը չեն արժեր։»

Աշբերան Սրբազանին մինչև յարդ. բանաներուն համակիր ենք, մանաւանդ սա վերջին տողերուն թէ ազգային այս հաստատութիւններն՝ վանքերն՝ եթէ երկրագործական վարժոյներ ըլլալու չպիտի դործածուին, բան մը չեն արժեր։

Դեր. Վանահօր սոյն յօդուածն 1880 ապրիլ 7ին դրուած և Մասիսի մայիս 2 թուոյն մէջ տպուած է, դոր դիտնալ մանաւորապէս հարկ է։

Բայց մենք չենք կրնար մեր յաւը ծածկել երբ կը յիշենք այն օրերը, յորում վանահայր սրբազանն իւր այդ քարոզած սկզբանց դիսաւին անհամաձայն ընթացքի մը կը հետևէր։

Ազգին ունեցած վանքերուն մէջ՝ ի բաց աւելալ Լ.ՉՄԻԱԾԻՆ, Երուսաղէմ և Մշոյ Ս. Կարապետ, կարևոր տեղ մը կը բռնէր Աբմաշու վանքը։ Բայց Դեր. վանահայրը՝ փոխանակ դոյն Երկրագործական վարժոյ մը չմեռնելու՝ ինչպէս վերը կըսէ, որուն ամէն յարմարութիւն և օգտակարութիւն ունէր, դիշերօթիկ վարժարան հաստատեց, վարժարան որ իւր վերի բոլոր ծառաներուն բնաւ չէր պատասխաներ, մանաւանդ հաստատեց՝ ներքուի մեղ ընել, երկրագործութեան վրայ տեսարակ մ'իսկ չը հրատարակեց։

Բայց թողունք այս կէտն, և դառնանք ուրիշ կէտի մը, որ գլխաւորապէս յօդուածիս շարժառիթն է։

Խ. Յ. Ս.

Մնացեալը յետոյ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀՅԱՑԱՍՏԱՆԷ

ԵՐԶՆԿԱ

28 օգոստ. 1880

. . . Տէր Խմբագիր

Թէրճէմանի–Էֆքեար լրագրոյն օգոստ. 7 թուով թերթին մէջ նամակ մը տեսանք, Յովսէփ Եիշմանեան և Պ. Քիւրտեան, Կեդր. Հոգաբարձութեան ատորագրութեամբ իւր պատասխանի Մասիսի մէջ հրատարակեալ 28 յունիս թուականաւ Երզնկայէ գրեալ և երկու ատաղանչ ատորագրեալ նամակին։ *

Այդ Հոգաբարձու էֆէնտիները, որ դեռ ևս Երզնկայի հրապարակը չեն կրնար ելլալ ինչպէս ալխարհի հրապարակը կընեռաբին ազատաբար, արդարև զարմանալի են։ Այդ պարոնները կարծեմ 6—7 անձերէ կը բաղկանան, և դեռ ևս չատերը իրենց ատորագրութիւնն ուղիղ դրել չեն դիտեր, դեռ ևս Հայերէն տող մը բան չդիտնալով Թէրճիմանի մէջ Տաճկերէն յօդուած դրելնին ծիծաղելի է։

Արդէն իրենց կարողութիւնը կ'հասկըցուի որ Մասիսի մէջ դրեալ Հայերէն նամակի մը Թէրճէմանի մէջ Տաճկերէն պատասխան կուտան, որ խելքովնին այն յօդուածագիրը (ռէդիկ) ըրած պիտի ըլլան. մինչդեռ իրենց դլխէն մինչև ոտքը նկարագրած են այդ բառամիին։

Ինչ որ ալ ըլլայ, մեք այդ պարոններուն անձին հետ գործ չունիմք, մինչդեռ Յովսէփ Եիշմանեան անուամբ Հոգաբարձու մ'ալ չկայ. ուստի կը հասկըցուի որ այդ անունը դիտմամբ կեղծ դրուած է։ Հիմա դառնանք խնդրոյն։

Մասիսի ստորագիր նամակագիրը ըսած էր թէ թագային վարժարանները հին դրութեան մէջ են. Հոգաբարձու էֆէնտիները եթէ կրնան ցուցնել նոր դրութիւն մը, այն թող դրեն թէ ինչ՞ուստ ուսումնական անձինք իրենց ապոյքը ընկերական վարժարանը կը խրկեն եռատարեկ թաշակ վճարելով. ինչո՞ւ փոխանակ յառաջդիմութեան աշխատելու՝ իրենք դիրենք կը խաբեն փայլուն յօդուածներ դրելով. մեք ոչ Հոգաբարձուներու և ոչ դասատուներու բան չեմք ըսեր, միայն պատասխանատուութիւնը ժողովրդեան վրայ կը տեսնեմք, որ արդեքները չեն վերցուներ. Հոգաբարձու պարոնները Տաճկերէն յօդուած դրելու քաջութիւն թող ընեն և վարժարանց կենդանութիւնն ինչով կ'ըլլանէ անոր աչխատին։

Դիշերօթիկին դալով, ըսուած էր թէ փարձանք մ'եղած է. իրենք կ'ըսեն թէ (չէրէֆ) մը եղած է. ինչո՞վ պիտի կատարուի, մարդու խելք չհասնիր ըսուած էր, ասոր պատասխան չտուին. մեք ալ իրենց պէս պիտի ըսենք՝ թէ որ դիշերօթիկը կատարելու և ապագայն ապահովելու «պիւտէ» մը տեսնեմք։ Մեք կ'ըսենք թէ «դործ մը կամ ընելու չէ կամ կատարեալ ընելու է», չէնք մը չինուեցաւ, վանքը, 6 ամիս վերջը փլաւ, քիչ մնաց ազայքն ալ ներքիւը մեռնէին եթէ վաքանս չըլլար։ Հիմա նորէն կը չինուի, ուզիղ է որ «չէրէֆ» մը կը տեսնի եթէ ի մեռոյ զոցուելու վտանդը չըլլայ։

Առաջնորդարան, Քրիստինեան, Թատրոն եւ չինեցինք ըսելով աշխարհ քարոզեցաւ, մինչդեռ Քրիստինեանը թաշնիի օրով չինուած էր. Թատրոնը չինուիլ ու դոցուիլը մէկ եղաւ. Առաջնորդարան ըսուածն ալ չորս պատ երկու փայտ անկած և այնպէս կիսատ կը մնայ, և որ ցաւալին է՝ 220 ոսկի ծախս եղած է (100 չէնքին, 120ը չինող քահանային). այս հաւատալի բան չէ. այդ քահանայն 40 տարիէ եկեղեցի մը, 30 տարիէ վանք մը մատակարարած, 12 տարի փոխանորդութիւն, 4 անգամ Երուսաղէմ ճանրորդութիւն ըրած է, և երբէք հաշիւ տուած չէ, քանզի շատ հաւատարիմ է, միշտ հաւատարութիւն կը սիրէ եւ։

Մեք կը զարմանամք թէ երբ ճըշմարտութիւն մը կը գրուի, ինչո՞ւ մարդ՝ դերաւի մեղ ընել, երկրագործութիւնն վրայ տեսարակ մ'իսկ չը հրատարակեց։

Բայց թողունք այս կէտն, և դառնանք ուրիշ կէտի մը, որ գլխաւորապէս յօդուածիս շարժառիթն է։

Խ. Յ. Ս.

Մնացեալը յետոյ

ԵՐԶՆԿԱ

3 սեպտ. 1880

Խմբագրատան Տէր.

Երեկ Դեր. Վահան վարդապետ Տէր Մինասեան ժամանեց ատ իր պաշտօնատեղին։ Ազգային վարչութիւնը, հակառակ իւր գալուստը տարտամ իմանալուն, փութաց հրաւիրակներ ընդ առաջ հանել Նարին Գերապատուութեան. Արժ. Տէր Յովսէփ Հալաճեան, և փասպանեան ու Պոյաճեան էֆէնտիներ Թուրխալէն Զիլէ անցնելով դեռան անդ իրենց Նորընտիր Հովիւը և ողջունեցին զինք ի դիմաց Ազգ. վարչութեան այլ հրաւիրակներն էին։

Ազգային իշխանութիւնը և ժողովուրդը երբ Զիլէէն յղուած փաստիկով իրենց Առաջնորդին գալուստը իմացան, անհնարին յնծութեամբ դիմաւորել սկսան. բազմութիւնը ժամը 5ին Ոսկիկանութեան տեսչ Օսման աղայի և խումբ մը Ոսկիկաններու առաջնորդութեամբ մինչև երկու ժամ առաջ քաղեց։ Իրենի ափանց մօտ վաղուան առջև արժան էր տեսնել այն ղգացումն, որով ժողովուրդը մանաւանդ ոդջամիտ երիտասարդութիւնը խանդակաթ կը վազէր համբուրել իւր Սուրբ Հօր ձեռքը։ Քիչ վերն հասան և դպրոցական մանկունք իրենց յատկացած կառքով, և անդ ի սկզբան երդեցին մի մասնաւոր երդ ըստ Արժ. Տ. Յովսէփ Հալաճեան ազդասիրական ներշնչումով գրած և Պատ. Պալթաճեան երդած էր. այս մանկունք մինչև քաղաք երդերու դաղդաղիներով օդը կը թնդացուցնէին։

Ժամու մը հեռաւորութեամբ դիմաւորեց Ցուսնոյ Արժ. Առաջնորդական փոխանորդը, որ նմանօրինակ պարագայիս մէջ միշտ առ Հայ Ազգն իւր յարգանքները մատուցանելէ չի սրակիր։ Ցաւելու արժանի է այն առանութիւնը՝ զոր կը ցուցնեն սակայն Պապական Ազդայինք. ասոնց կղերը չմասնակցեցաւ այս հանդէսին, որպէս չէր մասնակցած Սովելոյ և այլ կարևոր խնդիրներու. այս կղերներ այնչափ մոլեռանդ են, որ չատ անդամ մեղք կը սեպեն ողջոյն տալ Հայերուն։

Կամաւոր գլխի մօտ մի դարմանալի բան պատահեցաւ. Իրիսի հեղերքը անկուած մի բարձր և կանաչ ծառ՝ կարմիր և դեղեցիկ բոցերով կը բռնկէր. այս բանը մեկնութեանց առարկայ եղաւ. հիներն ասին, «վա՛յ մեզ, սա նշան է թէ Վահան վարդապետի օրով մեր քաղաքը խառնութեամբ պիտի այրի». նորերն ասին, «կանաչ սերունդի սրտերուն մէջ Հայրենասիրութեան բոցը պիտի վառուի։

Ժամը 10ին հասանք քաղաքի դուռը, այր բնդարձակ հրապարակին մէջ հաղարաւոր ժողովուրդ խառնուած կողջունէր իւր Հայրը և փոխադարձ կ'ողջունուէր։

Առաջնորդ Ս. Հայրը ուղղակի Մայր Եկեղեցին ելաւ առաջնորդեալ Պ. Ընկուզեանի շտապիկ հագած սիրացու աշակերտներէն, և հան ժողովուրդը օրհնելէ վերջ մեկնեցաւ Առաջնորդարան, ուր դանուող պաշտօնական և ոչ պաշտօնական ազդայնոց առջև համառօտ բանախօսութեամբ մը յայտնեց թէ իւր պաշտօնի սահմանը պիտի լինի ՍԷՐ ԼՈՅՍ և ՀԱՅՐԵՆԻՔ։ Երիտասարդներու սիրաը յուսով լեցուեցաւ, բայց հիները դոհ չեղան իրմէ՝ նըկատելով որ մնորուքը փառաւոր չէ, ոչ ալ ձայնը բարձր և ոչ ալ ինք դեղեցիկ։ Շատ ճշմարիտ պատայ մի երիտասարդի պատասխան. «Եթէ դոքա միայն լինէին Առաջնորդի թէական պայմաններ, կ'ասէր նա, այծն, ուղտը և մի դեղուհի աւելի լաւ առաջնորդներ կրնային լինել։

Նս այժմէն կ'ղգուշանամ դատել զինք այս կամ այն կերպով։ Իր գործերը քիչ տաներն ամենէն լաւ և ճիշդ դրաւականները պիտի լինին իւր կենաց, որ սակայն այնքան օգտակար հանդիսացաւ Հայկական պատաւիրակութեան մէջ։

Մի քանի տող ալ քաղաքական լուրեր.

Զէնկէլի կիրճը դեռ կը մնայ ապստամբներու և եղեռնագործներու ոտքի։ Առաջնորդը դիմաւորող հրաւիրակներ կը դաժնին թէ Շամիեան Պարսամ էֆէնտի, 25 դարաւներ համրոյ մի թանդ երիտասարդ, երբ Պոլիսէն կը մեկնէր իր հայրենիքը Տիվրիկ, անդ իւր խօսեցեալին մասն դտնել իր ամէն վարդագոյն երազներու պատկը, յանկարծ եօթն հեբոյացոններէ արձակուած դնտակներէ նեռատոպ կիսնայ արիւնաթաթաւ, մի դաղանային խումբ, Զէրքէդ, Վրոյի և այլ 18 եղեռնագործներէ բաղկացեալ, առանց բառ մ'իսկ արտասանելու, կը դրկեն այս դեղեցիկ տղան իր կեանքէն։ Այս քաջամեծուցիչ սպառնութիւնն մեղ կը հաղորդեն իր սպառաւորը, որ հաղիւ կարողացած է ապրիլ նոցա սրերէն, և մի քանի դիւղացի թրքերը որ նորա կընկերակցէին։ . . .

Ակէց դատ մի քանի օր առաջ Արմաշի Ղըզըլէնիշին վրայ 16 անձեր կը կողոպտուին Զէրքէզ Շէյլման Ահմէտի առաջնորդութեամբ դարձոյ Զէրքէզ և Թուրք աւազակներէ։

Ակիզ

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amériquesont exclusivement reçues par la *Compagnie Générale de Publicité Etrangère G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

նարկ մը, որ մինչև իսկ անցած ժամանակներու տակ քաղուած. Ժառանգական իրաւունքներէ չը գրկուելու համար ալ վկայականի մը տակ կրնայ ընդունուիլ։

Ուստի մենք ևս չենք կրնար առանց քաջալերելու անցնիլ այն ազգայինները, որք ունենալով տակաւ մէկ մէկ հատ հեռաւոր բերդ ուելի օգտակար և լաւ ձեւակերպեալ օրինակներ ընելու ուշադրութիւն։ Մասնաւորապէս ազգային ուսումնարանաց ձեռնարկողին ալ նպաստակին ևս պատկաւած կ'ըլլայ, որ շահու մը համար չը ըլլալով, այլ ազգին մէջ մէն մի գերդաստան իւրին յատուկ ազգահամար մը ունենալու սովորութիւնը զգայ ուզուելու, այս տոխտակը իրրև պատկեր չը ջնջուելու սենեկին մէջ կախուելու վայելուչ զարդ մ'ալ կրնայ ըլլալ։

Այս ձեռնարկը Անարկերդի Յովհաննէս տայ Բրուսեանի արդիւնքը եղած է. որ կը ծախուի Զաղմագճըլար Գոմաֆեան դրատունը. դին 5 դրշ արծաթի։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՎԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅՈՑ

ԴԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԴՐՈՒԹԻՒՆ
Յովնէ Վանքէն

8 Տեարակի մէջ ամփոփուած

Հեղինակին բազմաջան աշխատութեամբ, մեծ խնամքով և մաքր ը վիմագրութեամբ պատրաստուած այն գեղագրութեան տեսակներու Ա. և Բը արդէն հրատարակ եղած և միւսներն ալ մատչելի տակ են։

Այս տեսակ օգտակար գործ մը՝ որ իւր տեսակին մէջ առաջին անգամ լոյս կը տեսնէ ազգային հաստատութեան մը ձեռքը, թէ՛ գիրուսոյց եզանակաւը, թէ՛ գիրերու վայելչութեամբը, և թէ գնոյն ժամանութեամբը՝ արժանի է որ ամէն ազգային վարժարանաց մէջ մուտ գտնէ։

Իւրաքանչիւր տեսակը կը բաղկանայ 24 էջէ, հատին դինն է 30 փարա արծաթ. գպրոցաց և հարիւրէ աւելի տղաներու համար մասնաւոր զեղչ կըլլայ։

Կեղրոնատեղին է Միացեալ Ընկերասենեակը, Կալամա–Կէշէ–Օղլուխան, թիւ 13. կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով։

Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց կը-նիքը չկրող օրինակները անվաւեր են։

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

Պ. վ. Ծաննիի 1867ին հիմնած, և անցեալ Մայիս 5ին հրկիզեալ հըռչակաւոր Արեւանշան գեղարանն գեղեցկապէս նորոգուելով վերստին բացուեցաւ։

Գեղորայք, վիրաբուժական գործիք, անուշահոտութիւնք և անշնդական նիւթք նորոգ հասեալ յեւրոպայէ, արագութիւն ծառայութեանց, և ուշադրութիւն ի պատրաստութեան դեղագրոց։

Մեծաքանակ վաճառմանց համար, Պ. վ. Ծաննի՝ պահճէ գալու ճէլալ պէյ խանն ունեցած դեղորէից մթերանոցը պահած է, ուր գաւառաց համար յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին։

Բերայի մեծ փողոցին մէջ 1852էն ի վեր հիմնեալ գեղարանը՝ Պ. վ. Ծաննիի որդւոյն՝ վկայեալ քիմիագէտ Ժ. Ծաննիի՝ տնօրէնութեան ներքեւ է։

Տուն յԱդրիանուպօլիս, գործարան ի Բէռա։ Գինք խիստ չափաւոր։

ԿԱՅԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՆ

Երկկ իրիկուն գոցուեցաւ		10,17
Այս առաւօտ բացուեցաւ		10,15
Կէս օրին		10,15
Ռումելիի երկաթուղի	ֆր.	27,
Թղթադրամ	Օսմ. վր.	1200
Փրամաց	»	390

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹԱՑ
17 Սեպտեմբեր

Սամիկեան Ժէնէրալ	Անգ. վր.	4, 5
» Փոխանակութեան	»	3,
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7,25
Բէկի Ժէնէրալ	»	3,26

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ
18 Սեպտեմբեր

Անգլ. վրա	դրշ.	110 15
Նարոլէոն ոսկի	»	87 28
Իմպէրիալ Ռուս	»	90 8
Ռուսական թղթադրամ 9 բոլ.		
Գերմանիա	դրշ.	51 20
Մէջիտիէի ոսկերրութիւն	»	7 4
Հինգնոյ	»	212 20
Վեցնոյ	»	123 20
Մէջիտիէ	»	213 20
Գինձ	»	550
5 փարանոց	»	220

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇԱԳԵՆԱՒԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 16 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30

ԲԱՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ, ՇԱԳԵՆԱՒԵՆԵՐԸ.

Ժ-մ	Ե-ր-գ-ա-կ-ա-ն Է-ջ-ք-	Թէ-
12	Եկեղեցական Մէկ զարգարանաց. Պէսիքաշլէ Թարապիա Եկեղեցի Ամէնեան. Պոյաճըքէօյ. Բուռլի Հիսար. Պէշիկ. (Արեւաւուտ գիւղի շրջանաբին հետ պիտի հաղորդակցի.)	34
12 45	Ր և Ա Գալատայի Եկեղեցական. Մէկ զարգարանաց. Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Եկեղեցի. Էմիրկէն Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէշիկ.	32
2	Եկեղեցական Մէկ զարգ. Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Եկեղեցի Էմիրկէն. Ր Հիսար. (Ուրբաթի օրերը Պէշիկ);	33
2 15	Եկեղեցական Մէկ զարգարաց. Պէսիքաշլէ. Քիրիշճը. Թարապիա. Եկեղեցի, Ամէնեան, Էմիրկէն, Պոյաճըքէօյ, Ր. Հիսար, Պէշիկ;	18
3 30	Ա. Գալատայ, Եկեղեցական Մէկ զարգ. Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Եկեղեցի. Ամէնեան, Էմիրկէն, Պոյաճըքէօյ, Ր. Հիսար, Պէշիկ, Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ. Սիրքէճի (Ուրբաթի օրերը Սիրքէճի չգալիսի հանդիպի).	34
5	Եկեղեցական Մէկ զարգարանաց. Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Եկեղեցի Էմիրկէն. Ր Հիսար, Պէշիկ, Արնաւուտքէօյ, Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ;	32
6 15	Եկեղեցական. Պէսիքաշ. Թարապ. Պէյքօզ Եկեղեցի. Միրիկիւն. Գանլճա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլի Արնաւուտքէօյ, Զէնկէլէօյ. Պէյքոյէր. Օրմանէօյ Գաւզիանճաք. Պէշիկթաշ. Իսկիւտար;	4
8	Ա. և Ր. Գալատայ. Եկեղեցական. Մէկ զարգարանաց. Պէսիքաշլէ Թարապիա. Պէյքօզ. Եկեղեցի. Էմիրկէն. Պոյաճըքէօյ. Ր. Հիսար, Պէշիկ. Անաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթի օրերը Ամէնեան)	20
10	Մէկ զարգարանաց Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Եկեղեցի, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնաւուտքէօյ. Օրմանէօյ, Պէշիկթաշ	22

Արևելեան գիծ

12 15	Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ;	25
12 45	Արնաւուտքէօյ, Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ. Գալատայ;	19
1 15	Պէշիկ. Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ. Գալատայ;	22
2	Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ;	2
2 45	Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշէշմէ. Օրմանէօյ. Պէշիկթաշ.	25
3 15	Պէշիկ. Արնաւուտքէօյ. Գաւրուշ. Օրմանէօյ, Պէշիքթաշ. Գալատայ;	19
4	Արնաւուտք. Գաւրուշ. Օրմանէ. Պէշիքթաշ, Գալատայ;	22
8 30	Արնաւուտքէյէն ուղղակի կամուրջ; (Բացի ուրբաթէ).	24
10 45	Արնաւուտք. ուղղակի կամուրջ;	25

Արևմտեան գիծ

12	Պէյքօզ, Բաշապահչէ. Իրիքամ փաշա մահալլեսի. Գանլճա, Ա. Հիսար. Գանտիլի. Վանիքէօյ Զէնկէլէօյ, Պէյքոյէր. Գաւզիանճաք;	21
12	Արնաւուտքէօյ. Վանիքէօյ. Զէնկէլէօյ. Պէյքոյէր. Գաւզիանճաք. Գալատայ;	4
12 45	Պէսիքաշլէ. Պէյքօզ, Բաշապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար, Գանտիլի. Վանիքէօյ. Զէնկէլէօյ. Պէյքոյէր. Գաւզիանճաք Գալատայ. (Ուրբաթի օրերը ժամ 1ին).	17
2 15	Պէսիքաշլէ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաշապահչէ. Ր. Բ. մահալլեսի Գանլճա. Ա. Հիսար, Գանտիլի, Վանիքէօյ. Զէնկէլէօյ. Պէյքոյէր. Գաւզիանճաք. Գալատայ; (Բացի ուրբաթէ);	20
4	Գաւզիանճաք, Պէշիք. Գալատայ; (Բացի ուրբաթէ);	2
4	Պէյքօզ, Բաշապահչէ. Ր. բաշա մահալլեսի Գանլճա, Ա. Հիսար. Գանտիլի. Վանիքէօյ. Զէնկէլէօյ. Պէյքոյէր. Սիրքէճի (Ուրբաթի օրերը Գաւզիանճաք. Սիրքէճի չգնալով);	24
8 15	Պէսիքաշլէ Պէյքօզ. Բաշապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար Գանտիլի. Վանիքէօյ. Զէնկէլէօյ, Պէյքոյէր. Գաւզիանճ. Իսկիւտար (Ուրբաթի օրերը Իրիքամ փաշա մահալլեսի);	19
9 15	Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ;	2
10 50	Գաւզիանճաքէն ուղղակի կամուրջ. (Բացի Ուրբաթէ);	2

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈՒԵՆԱՆԻՆԵՐԸ

Ժ-մ	Ե-ր-գ-ա-կ-ա-ն Է-ջ-ք-	Թէ-
1 30	Գալատայ. Իսկիւտար Պէշիկթաշ. Գաւզիանճաք. Օրմանաք Պէյ. Զէնկ. Արնավ. Գանա. Ա. և Ր. Հիսար, Գանը Էմիրկէն, Եկեղեցի Պէյքօզ Թարապ. Պէսիք. Եկեղեմական;	4
1 45	Պէշիք. Օրմանաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար. Էմիրկ. Եկեղեցի, Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ, Ր և Ա Գալատայ;	34
3 15	Պէշիկ. Օրմանաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Գանդ, Միրիկէօն, Ամէն. Եկեղեցի. Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական	32
5	Գալատայ, Պէշիկ. Օրմանաք. Գաւրուշէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյաճ. Էմիրկէն. Եկեղեցի. Պէյքօզ, Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական. Գալատայ.	20
6 30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գաւզկանճաք. Օրմանաքէօյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլէօյ Արնաւուտքէօյ Գանա. Ր. Հիսար. Գանլճա. Էմիրկէն. Եկեղեցի, Թարապիա. Պէսիքաշ.	19
8 15	Արնաւուտք. Պէպէք. Ր. Հիսար Էմիրկէն Եկեղեցի. Թարապիա. Պէսիքաշլէ Մէկզարպուրնու; (Ուրբաթի օրերը Պէշիկ. Օրմանաք)	22
9 15	Պէշիքթաշ. Օրմանաք. Գաւրուշ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Պոյաճըքէօյ. Եկեղեցի Պէյքօզ. Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական. (Բացի ուրբաթէ);	32
10	Ր. Հիսար, Պոյաճըքէօյ. Եկեղեցի. Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական; (Ուրբաթի օրերը Պէպէք);	33
10 30	Օրմանաք. Գաւրուշ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճըքէօյ. Էմիրկ. Ամէն. Եկեղեցի. Թարապ. Քիրիշճը. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական (Ուրբաթի օրերը Պէշիկ. հանդիպելով);	18
11 10	Պէպէք Ր. Հիսար, Պոյաճ. Ամէն. Եկեղեցի. Թարապ. Պէսիքաշ. Մէկզարպ. Եկեղեմական;	20

Արևելեան գիծ

1 15	Պէշիքթաշ, Օրմանաքէօյ, Արնաւուտք;	25
2	» » » Պէպէք;	19
2 30	Պէշիկթաշ. Օրմանաքէօյ. Արնավ.	22
7 45	Պէշիք. Օրմանաք. Գաւրուշ, Արնավ, (Բացի ուրբաթէ)	24
10	Պէշիկթաշ, Օրմանաք. Գաւրուշ. Արնավ.	25
11 5	Գալատայ, Պէշիկ, Օրմանաք, Գաւրուշ. Արնաւուտ.	19
11 20	Պէշիկթաշ, Օրմանաք. Գաւրուշ. Արնաւուտ. (Բացի Ուրբաթէ);	2
11 40	Պէշիքթ. Օրմանաք. Գաւրշ. Արնավ. Պէպէք;	22
12	Պէշիք. Օրմանաք. Գաւրուշ. Արնավ;	4

Արևմտեան գիծ

2 45	Իսկիւտար Գաւզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Իրիքամ բաշա մահալլեսի Բաշապ. Պէյքօզ;	21
3 30	Պէշիք. Իսկիւտար, Գաւզկ. (Բացի ուրբաթէ);	2
8 30	Գաւզկանճաք. Պէյլերպէյ. Զէնկ. Վանիքէօյ;	2
9 30	Գալատայ. Գաւզկ, Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլի. Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Մէկզարպ. Ր. Ա. Գալաք;	17
10 30	Գալատայ Պէշիք. Գաւզկ. (բացը ուրբաթէ);	2
10 30	Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Զաւպուպ, Բաշապ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէսիքաշ (Ուրբաթի օրերը Գաւզկ);	34
11	Պէշիք. Գաւզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ;	21
11 10	Գալատայ. Գաւզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք Արնաւուտք;	25

ԻԼԱՆ

Միւսպահա օլընճաք 10000 գը-յէ պիրինճի Սիպէր եապը մէօհիւրլէնէն նիւմունէսինէ մըթապէզ օլմաք վէ թարիխի գարարընտան նիհայէթ օն պէշ կիւնտէ տէֆթէրէն վէ քեամիլէն թէսլիմ օլընմաք վէ բէմամի կէօմրիւկի իլէ տէրիսատէթի լիմանընտան մսվանեայա թէսլիմինէ գատար քեաֆֆէի մէսարիֆի միւթէահիւտինէ այիտ օլմաք վէ էսմանը Օսմանը լիրասը 100 գրուշ հիսապը իլէ հիյնի թէսլիմինէ վերիլմէք չարթը վէ չերայիթի սայիրէսի իլէ պէհէր գը,յէսի 10 գրուշ օմուզ պէշ փարայա թափիպի էօհաէսինէ օլուպ իկլուը բումինին 23 նճի սալը կիւնինէ գատար հէր կիւն միւնաքասը պիլ իճրա օ կիւն քարարը գաթիխի վերիլէճէյինէ, իմայէ թափիպ օլանլար վէ 24 նճի չէհարշէնպիհ կիւնիւ եիւզաե պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանլարին հարպիէ նէզարէթի լէվազիմաթը ումումիէ սայիրէսինէ կէմէլէրի վէ կէլէմէյէն զէվաթ օլաուզու հալաէ իսէճէքլէրի թէնզիլաթը միմկան վարաքայի սահիհա իլէ սայիրէի մէգքիւրէյէ պիլմիրմէլէրի։

17 իլուլ 96 3

Էրզրում ամէն որ կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Գալատիա Սանայիդիրար Ճատասէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հաղորդակցաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաչատրեանց.

ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մաւրատեան.

ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ Մարտանեան.

ՌՈՏՈՍԹՕ. Արմ. Տ. Արիստակէս ուսուց քահանայ Ֆէյզեան.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրպէրեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր էֆ. Էսկիճեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եղիազարեան էֆ

ԵՒԴՈԿԻԱ.

ԲԱՐԲԵՐԻ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ե. Ղազանճեան.

ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան. Վ.Ա.Ն.

ԲԵԲԻԱ. Սեդրակ » Խաչանեան.

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.

ԵՂԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան

ՅՕԲԾԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.

ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղանդեան.

ԿԱՂԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ա. ԻԹԹԻՃԵԱՆ

մանաւանդ ակնա հանելու միջոցին, և այս նեղու թիւններն ալ աւելի կը սատակեն տնառուան տաք և զանակին։ Սուրիին Շիրօրը վերոյիշեալ գիւղաւորութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանդչի ու կը գոբանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծընողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուզողը կրնայ փորձել. դինն արժան է. նօրածին երախայից կաթիլով կը տրուի, վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի գրդալ. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

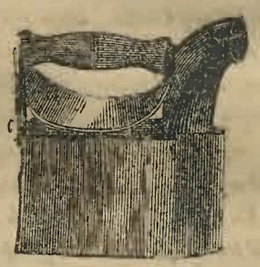

ՍՐԴՈՒԿ

Այս ձև իւթիւնիրուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և ապէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

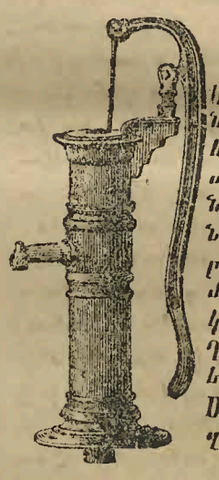

ՋՐՀԱՆ

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթ թէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհեղներու և թէ խաբունկ հարերու համար ամեն դներով կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիայ Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր «վանձէր» կոչուած ձեռքով դարձող ու անքակ կար կարող գործիքը ամէն տեսակ կար մեծ դիւրութեամբ կը կարէ ու գինն ալ ամէն է, երաշխաւորութեամբ կը տրուի, ուրիշ ածները կը շակուի կարելու չգիտցողին դաս կը տրուի. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

CHILDREN TEETHING

ՍՈՒՐԻՈՒՆ ՇԻՐՕԲ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փոր, հարութիւն, ստամոքսի անհանգստութիւն, անքուն մնալ, ջղայիգրգռութիւն և այլն կունեանն